

HEROIN

Heroin je *polusintetska droga* koja se dobija preradom morfina, prirodne supstance koja se dobija iz čaura opijumskog maka. Sastoji se od sitnih kristala koji liče na šećer u prahu, brašno ili deterdžent. **Boja heroina** varira od bele, preko boje slonove kosti do smeđe boje, kakav je najčešće na narko tržištu u našoj zemlji. Najčistiji heroin je bele boje i ima gorak ukus.

Heroin koji se prodaje na ulici je *pomešan sa drugim supstancama*, kao što su šećer, škrob, mleko u prahu ili paracetamol, dok je u nekim slučajevima pomešan i sa strihninom ili drugim otrovima. Oni koji zloupotrebljavaju heroin ne znaju njegovu jačinu, niti znaju šta on u sebi sve sadrži, tako da su izloženi velikom riziku od predoziranja i smrti.

Heroin je najadiktivnija droga.

Upotrebljava se na različite načine: ušmrkavanjem, pušenjem (kada se posoli duvan ili marihuana), inhaliranjem isparenja sa folije (folijanje, hvatanje zmaja) ili intravenski (ubrizgavanjem u venu). Usled nedostatka zdravih vena, heroin je moguće ubrizgati u arteriju, mišić ili pod kožu.

Ušmrkavanje je čest način uzimanja heroina, jer se heroin vrlo brzo, preko sluzokože nosa, resorbuje u krv.

Folijanje je način konzumiranja kada se heroin stavlja na staniol (aluminijumsku foliju) i zagreva s donje strane plamenom sveće. Dim koji se stvara zagrevanjem heroina narkomani udišu pomoću cevčice od plastike, papira ili bambusa. Dok heroin gori, nad staniolom kruži dim koji podseća na zmaja, po čemu je takav način uzimanja heroina poznat pod nazivom "hvatanje zmaja". Kada se heroin ušmrkava ili puši, maksimalni efekti se oseće u roku od 10 do 15 minuta. Iako pušenje i ušmrkavanje heroina ne stvara uzbuđenje kao intravenozno ubrizgavanje, istraživanja su potvrdila da sve tri forme unošenja heroina stvaraju zavisnost.

Intravenozno uzimanje heroina izaziva najjači i najbrži efekat. Prva reakcija nakon iniciranja (ubrizgavanja) je obamrlost - nepokretnost osobe koja je uzela heroin, a onda se javlja osećaj bezbrižnosti i oslobođenja od straha i briga.

Pri intravenskoj upotrebi mogu se razlikovati tri faze dejstva:

1. faza **udarnog dejstva (flash)**. Traje kratko, nekoliko minuta. Ispoljava se u vidu telesnih senzacija, sa subjektivnim doživljajem topline i tahikardije. Efekti zavise od vrste, količine i koncentracije unete supstance.
2. u drugoj fazi, **euforično-meditativnoj**, nastaje smirenost, prijatan umor, blaga euforija i intezivna meditacija i iluzioniranje o sopstvenim visokim vrednostima. Psihopatološki doživljaji su zavisni od ambijenta i strukture ličnosti. Ova faza traje oko tri - četiri sata. Heroin kao depresor CNS-a je jedan od najačih analgetika, otklanja bol pri očuvanoj svesti uz blagu euforiju. Ravnodušnost prema bolu se

prenosi i na druga neprijatna osećanja i emocije. Dominira osećaj bezbrižnosti i blagostanja.

3. u trećoj fazi su **izraženi hipnotički efekti** (pospanost ili san).

Nakon buđenja nastaje neraspoloženje, depresija, anksioznost, bezvoljnost, strah i neodoljiva želja za ponovnim uzimanjem droge.

Ukupno, **efekti heroina traju 3-6 sati.**

Mehanizam dejstva heroina

U našem organizmu postoje **opijumski receptori**, za endogene opijume koje luči naš organizam u vidu **endorfina**, enkefalina i dinorfina koji utiču na regulaciju stresa, bola i raspoloženja. Normalno se luče u velikoj količini u vreme bola nakon fizičke traume (rana ne boli dok je vruća) i tokom stresa, da bi se ublažilo stanje šoka i planiralo najsvrhovitije ponašanje. Receptori se nalaze u celom centralnom nervnom sistemu (CNS), digestivnom traktu i plućima.

U CNS-u je najveći broj receptora, gde se nalazi i "**centar za nagradu ili centar zadovoljstva**". Ovaj centar se aktivira upotrebom svih adiktivnih supstanci (nikotina, alkohola, heroina ...) i stvara osećaj zadovoljstva, smirenosti i bezbrižnosti. Međutim, on se **aktivira i na drugačije načine, zdravija ponašanja**: posle fizičkog zamora, nakon sporta, nakon dobrog obroka, u seksualnom zadovoljstvu... Na osnovu navedenih činjenica preventivna akcija 'sportom protiv droge' ima fiziološki osnovu jer su nervni centri isti.

Razlika je i u tome što se zadovoljstvo kod narkomana stiže bez truda i napora.

Dopamin je jedna od neurotransmitera koji se oslobađa tokom intoksikacije heroinom, odnosno zloupotrebe heroina. U takvim stanjima, njegova koncentracija je od nekoliko deseti do nekoliko stotina puta veća od koncentracije koja je prisutna u stanju normalnog fiziološkog zadovoljstva.

Utvrđeno je da višegodišnja upotreba opijata smanjuje osetljivost receptora na endogene opijate i smanjuje broj receptora. Potrebni su meseci i godine da se putem apstinencije poveća broj, osetljivost i funkcija receptora. Jedan broj se nikad ne oporavi.

Posledice upotrebe heroina

Osnovna posledica je zavisnost. **Zavisnost** od psihoaktivnih supstanci je stanje periodičnog ili hroničnog trovanja štetnog za pojedince i društvo, koje karakteriše neodoljiva želja da se nastavi uzimanje supstance i da se ona nabavi pod svaku cijenu, tendencija povećanja doze, uspostavljanje fizičke i psihičke zavisnosti, i pojava apstinencijalnog sindroma posle naglog prekida unošenja supstanci u organizam.

Psihička ili emocionalna zavisnost predstavlja jedan vid posebnog odnosa između supstance i ličnosti. Njen intenzitet zavisi od specifičnog efekta supstance i od potrebe ličnosti koju supstanca zadovoljava. Ukoliko se potrebe ličnosti brže zadovoljavaju i izazivaju željeno emocionalno stanje, utoliko je potreba za njom veća. Psihička zavisnost i sećanje na prijatna iskustva sa psihoaktivnim supstancama najjači su od svih faktora koji su uključeni u hroničnu intoksikaciju.

Fizička zavisnost je stanje koje se manifestuje intenzivnim fiziološkim poremećajima kada se unošenje psihoaktivnih supstanci prekine. Intenzitet fizičke zavisnosti nije uvek isti. On zavisi od vrste supstance i od ličnosti korisnika. Tokom fizičke zavisnosti, telo se navikava na prisustvo supstance i za postizanje istih efekata potrebna je sve veća doza. Drugim rečima, razvija se tolerancija. Osim toga, ako se uzimanje iste naglo prekine ili se smanji količina, javljaju se simptomi apstinencijalne krize.

Simptomi apstinencijalne krize nisu uvek isti. Zavise od dužine uzimanja heroina, količine, ali i od ličnosti, ambijenta, motiva za lečenje. Poznato je da je kriza teža u zatvoru nego u kući, i da pacijenti koji su primali opijum u bolnici, a da to nisu znali, nakon njegovog ukidanja imaju blaže ili srednje teške vegetativne smetnje (MKB10).

Apstinencijalni sindrom se javlja 8 do 12 časova posle uzimanja poslednje doze heroina. Simptomi su najizraženiji posle 48 do 72 sata, i postepeno se povlače tokom 7 do 15 dana.

Nekoliko časova posle poslednjeg uzimanja nastaje anksioznost, psihomotorni nemir, razdražljivost, pojačana potreba za drogom. Zatim se javlja niz vegetativnih i telesnih simptoma: suzenje, curenje iz nosa, zevanje, preznjavanje, tremor, povraćanje, diareje, abdominalni bolovi, bolovi i grčevi u mišićima i kostima, posebno u zglobovima, opšta slabost i dugotrajna nesanica.

Od apstinencijalne krize se ne umire. Izuzetak su teži slučajevi, kada je organizam osobe izuzetno ruiniiran dugogodišnjim uzimanjem heroina i ostalih PAS-i. Tada može nastati kardivaskularni kolaps, zatajivanje srčanog rada i letalan ishod.

Kriza je uvek praćena intenzivnim strahom i uznemirenošću.

Kod hronične upotrebe heroina ***oštećenja ličnosti*** nastaju postepeno, a inteligencija može dugo biti očuvana. Prve promene se vide u afektivnoj sferi kao: bezvoljnost, opšta malaksalost, nezainteresovanost i pad radne sposobnosti. Tokom vremena gube se sva alternativna zadovoljstva, pa i samo uzimanje droge ne predstavlja više zadovoljstvo. Životna aktivnost se svodi na stalnu potragu za drogom. Menja se i osnovna struktura ličnosti. Narkoman je nesiguran, nepouzdan, lažljiv, asocijalan, impulsivan i agresivan. Slabi pažnja i pamćenje. Postepeno nastaju sve teža ***telesna oštećenja***: gubitak telesne težine, stomachne tegobe, opstipacija, smanjena diureza, sniženje ili potpuni gubitak potencije kod muškaraca, poremećaj menstrualnog ciklusa kod žena. Česti su poremećaji srčanog ritma, povišenje krvnog pritiska, febrilne krize. U odmakloj fazi nastaju promene na koži, kosi, zubima.

Zloupotreba heroina može biti uzrok ozbiljnih komplikacija u trudnoći, kao što su abortus i prevremeni porodaj.

Preoziranje (overdose) je jedna od najozbiljnijih komplikacija zloupotrebe droga. Ugrožava život bolesnika i zahteva hitan hospitalni tretman. Preoziranje može biti slučajno- usled uzimanja veće količine heroina, ili iste količine, ali čistijeg heroina. Ili namerno, poznato kao 'zlatni metak', sa ciljem da se sebi oduzme život. Preoziranje nastaje kada se unese velika količina heroina koji, pored opijatskih receptora preplavljuje centre za disanje i rad srca pre svega, tako da osoba iz faze pospanosti i sna prelazi u stanje kome i, ukoliko se medicinski ne interveniše, nastupa smrt.

U ŽARGONU: dop, hors, žuto, žutica, pajdo...

SOMATSKE POSLEDICE UPOTREBE HEROINA

Intarvenskim uzimanjem heroina, može doći do raznih infekcija, usled upotrebe nesterilnog pribora ili korišćenja istog pribora sa zaraženom osobom.